

Náboženství a víra

Francis Bacon byl ještě přesvědčen, že trocha vědy nás sice může odvádět od náboženství, ale víc vědy že nás zase přivádí zpět k náboženství (našel jsem dvě místa, jednou v dopisech, po druhé snad v knize Valerius terminus, ale teď výpis nemám po ruce). Kant už si tím tak jist nebyl a chtěl, jak to vyjádřil v předmluvě k 2. vydání KRV, dostat pro víru místo tím, že rozum „omezí“ („Ich mußte also das Wissen aufheben, um zum Glauben Platz zu bekommen“; nevím, zda to můžeme chápat hegelovsky jako „zrušit a pozdvihnout výš“. (B XXX). Zůstaneme-li jen u těchto citátů (a nebudeme se zabývat příslušnými kontexty), je jejich srovnání docela zajímavé. Bacon mluví o náboženství (religion), nikoli o víře; a dnes poté, co osvícenská myšlenky byly otřeseny (nebo aspoň „otřásány“), se nemůžeme vyhnout otázce, zda to „náboženství“, k němuž nás vede „víc vědy“, není docela jiné než to, od kterého nás vědění zprvu odvádělo, ba zda to není docela nové náboženství, které začalo uctívat a zbožňovat vědu samu. Kant naproti tomu mluví o „víře“ resp. „věření“ (s Glauben), a proti ní nestaví ovšem rozum (pochopitelně), ale „vědění“ (Wissen, nikoli Wissenschaft), a to zase ihned spojuje s předsudečným dogmatismem metafyziky, který je vždycky přehnaný (der jederzeit gar sehr dogmatisch ist). Ale v obou případech jde o chybné pojetí. (Jinak o náboženství mluví spíš „zdeúředně“.)

(Písek, 120825-1.)